

Educație, instruire, învățare

Elena Macavei

Abstract

In this paper we present the principal drafts in the domain of education sciences: education, training, teaching and their connections.

2000 Mathematical Subject Classification: 97B20, 97C50

Orice domeniu științific are un repertoriu conceptual propriu care îi asigură un temei de identitate. Domeniul pedagogic sau al științelor educației operează cu concepte proprii precum: educație, instruire, învățare, curriculum, metodologie didactică etc. și cu concepte împrumutate și asimilate ca: design instrucțional, management educațional, consiliere profesională etc.

Dezvăluim, succint, conținutul conceptelor : educație, instruire, învățare. Plecând de la sensurile etimologice (în limba latină , *educō*, are = a crește, a cultiva, a forma; *educō* ere = a scoate, a înălța, a ridica; *educațio*, onis = educare, creștere, formare, dezvoltare), distingem principalele accepțiuni ale conceptului de **educație**, în raport cu modurile de abordare.

Din perspectivă istorică, educația este *fenomenul de transmitere a experienței - economice, politice, religioase, filosofice, științifice, tehnice, artistice - de la înaintași la urmași*. Societatea n-ar fi progresat fără dialogul

generațiilor, fără transmiterea și preluarea experienței înaintașilor și fără contribuția activă, creativă a noilor generații.

Din perspectivă culturală, educația este *fenomenul de ridicare a individului, a grupului, a comunității din starea de natură biologică la cea de cultură*. Din ins biologic, cu predispoziții cognitive, afective, volitive, individul devine o ființă culturală, se formează prin valorile culturii și creează valori ale culturii. Lucian Blaga remarca, în "Geneza metaforei și sensul culturii", singularitatea omului prin destinul lui, de a trăi prin valorile culturii și de a le crea, privilegiul omului de a exista într-un univers al misterului și pentru revelare, în universul creației culturale.

Din perspectivă psihologică, psihogenetică, educația este *activitatea, procesul și rezultatul de formare a omului ca personalitate cu toate componentele ei : cognitivă, afectivă, volitivă, abilitară, atitudinală*. Individul este susținut să se construiască pe sine de părinți, învățători, profesori și alți agenți și, când nivelul de maturizare îi permite, pe baza autocunoașterii, se autoformează, se autoeducă.

Din perspectivă pedagogică, educația este *acțiunea, procesul și rezultatul influențelor exercitate asupra individului pentru a deveni personalitate activă și creatoare prin valorificarea potențialului biopsihic, într-un mediu favorabil, pentru adaptarea și integrarea socială*.

Educația este *acțiunea* conștientă a subiectului (părinte, dascăl și alți agenți) de stimulare, îndrumare și influențare a obiectului educației (copil, elev, student) ; este *proces*, întrucât influențele exercitate declanșează și întrețin, în timp, acumulări și salturi în dobândirea experienței de cunoaștere, a capacităților de cunoaștere, a conduitelor prosoziale; este *rezultat* prin efectele prelucrării cunoștințelor, acțiunilor, îndemnurilor și includerea lor în structuri comportamentale proprii de cunoaștere și acțiune : cunoștințe, priceperi, deprinderi, atitudini, aptitudini.

Instruirea (în limba latină, *instruo*, ere = a construi, a aranja, a mobila, a prevedea; *instructio*, onis = pregătire, orânduire) este *activitatea, procesul și rezultatul de transmite, receptare, prelucrare și asimilare a*

cunoștințelor, de formare a priceperilor și deprinderilor, de construire și modelare a conduitei de cunoaștere, a intelectului.

Instruirea se realizează în cadrul unei relații, dintre cel care transmite și dintre cel care receptează, prelucrează și asimilează cunoștințe, priceperi, deprinderi, prin diferite forme de organizare : lecții, cursuri, seminarii, laboratoare, stagii de practică, în perioade distincte - ore, semestre, ani de studii. Organizatorul și realizatorul instruirii - învățătorul, profesorul, maestrul - își desfășoară activitatea pe baza anumitor obiective, folosind metode, strategii și procedee didactice corespunzătoare, transmite cunoștințe (noțiuni, idei, teorii, principii), formează și exersează priceperi și deprinderi într-un domeniu monodisciplinar (matematică, fizică, chimie, psihologie etc.) sau interdisciplinar (biofizică, biochimie, psihosociologie, psihopedagogie etc.).

Activitatea de instruire declanșează și întreține procesul treptat de însușire a cunoștințelor, priceperilor, deprinderilor, de integrare a lor în experiența lor proprie, de dezvoltare a capacităților de cunoaștere și a abilităților practice. Instruirea ca rezultat confirmă calitatea activității celui ce instruieste, receptivitatea, interesul și capacitățile celui ce se instruieste. Astfel că eficiența instruirii se obiectivează în *rezultate informative*:

- asimilarea cantitativă și calitativă a cunoștințelor;
- formarea priceperilor și deprinderilor;
- îmbogățirea experienței de cunoaștere;

și a celor *formative*:

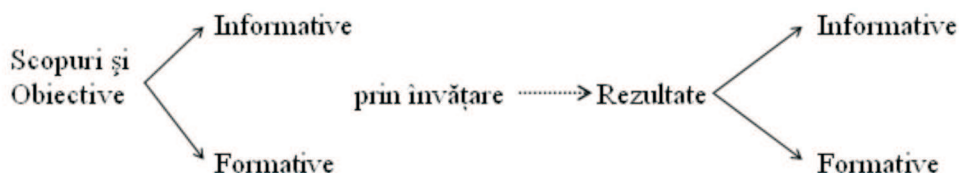
- dezvoltarea capacității de cunoaștere (percepere, memorie, imaginație, gândire, limbaj, inteligență);

- însușirea și folosirea metodelor și a tehnicilor de învățare, de studiu individual;

- constituirea, dezvoltarea și valorificarea atitudinilor și convingerilor de învățare;

- dezvoltarea motivației învățării. De formularea adecvată a scopurilor și obiectivelor informative și formative, atinse printr-o metodologie adecvată, într-un mediu de învățare stimulat, depinde calitatea rezultatelor

informative și formative, întrucât prin cunoștințe sau informații se dezvoltă capacitățile de cunoaștere și atitudinile iar capacitățile și atitudinile exersate asigură asimilarea cunoștințelor, după cum reiese din schema de mai jos .

Într-un cadru educativ, formativ, în procesul instructiv se realizează învățarea (în limba latină, invito, are = a invita, a îmbia, a îndemna, a încuraja ; invitio,are = a duce într-un viciu, a lupta împotriva viciului). Învățarea umană are ca specific însușirea conștientă și activă a cunoștințelor, formarea priceperilor și deprinderilor, exersarea capacităților de cunoaștere, a aptitudinilor și atitudinilor, în perspectiva adaptării și integrării sociale.

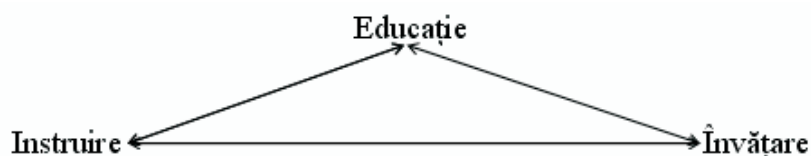
Învățarea este activitatea de însușire a cunoștințelor, priceperilor, deprinderilor, de formare a capacităților, atitudinilor, aptitudinilor, activitate desfășurată într-un anumit timp, într-un mediu special; este proces treptat de prelucrare, asimilare și integrare în structuri proprii; este rezultat ce constă în: cunoștințe, priceperi, deprinderi, atitudini, convingeri. Învățarea se realizează în etape acționale:

- perceperea sau receptarea informațiilor;
- prelucrarea lor prin mecanismele senzorialității, memoriei, inteligenței, gândirii și limbajului, imaginației;
- stocarea și asimilarea;
- includerea noilor achiziții în structurile proprii;
- restructurarea achizițiilor;
- folosirea (aplicarea) achizițiilor nou formate.

Activitatea și procesualitatea învățării implică toate dimensiunile biopsihice ale individului, ale personalității: cognitivă (senzorialitatea, memoria,

inteligența, gândirea, imaginația, limbajul), motrică (mișcări osteomusculare, deprinderi fizice), volitivă (voința), abilitară (priceperi, deprinderi), aptitudinală (capacități fizice, intelectuale, tehnice, artistice), atitudinală (interes, curiozitate, dorință), temperamental-caracterială.

Conceptele pe care le-am conturat sunt construcții teoretice elaborate pe baza generalizării faptelor și observațiilor reale. Prin conținut semantic ele interacționează, după cum se vede în schema de mai jos.

Educația, în sens larg, include instruirea și învățarea, ceea ce înseamnă că devenirea umană este posibilă datorită achizițiilor învățării dobândite prin instruire. Instruirea, transmiterea cunoștințelor, priceperilor, deprinderilor, în baza unor programe, într-un cadru organizat instituțional, determină învățarea și are efecte formative-educative. Învățarea, asimilarea cunoștințelor, priceperilor, deprinderilor, atitudinilor, se realizează, în mediu educativ, prin influențe educative, în procesul instruirii.

Raportarea la orice domeniu de cunoaștere și acțiune - științific, tehnic, artistic, practic - presupune activitățile corespondente conceptelor educație - instruire - învățare. Raportarea la domeniul matematicilor are ca efecte educative - formative: precizia, coerența, flexibilitatea, creativitatea gândirii; rigoarea analizei, sintezei, comparației, abstractizării, generalizării; corectitudinea definiției, clasificării, demonstrării; corectitudinea logică a inferenței inductive, deductive, analogice; operarea cu raporturile de echivalență, contrarietate, contradicție, implicație, corespondență; rezolvarea și crearea problemelor etc.

Instruirea în domeniul matematicii începe în grădiniță, prin activități speciale, și continuă în perioadele școlară și universitară. Se transmit, sistematic, în baza unor programe cu metodologii adecvate, cunoștințe (noțiuni,

teorii), priceperi și deprinderi de rezolvare a problemelor. Ea este precedată de exersările prin joc a reprezentărilor cantitative, a numerelor, a operațiilor cu numerele.

Învățarea matematicilor înseamnă intrarea în universul abstracțiilor, de a căror înțelegere depinde modelarea intelectului, coloana vertebrală a psihismului uman. Accesul la acest univers, generator de satisfacții intelectuale devine posibil printr-o instruire gradată, precedată de o exersare mentală prin jocurile de numărare, de operare intuitivă cu cantitățile, prin inducție, deducție și analogie, ceea ce permite trecerea mentală de la particular la general și de la general la particular.

Apropierea de științele entităților abstracte se face într-un mediu educativ de comunicare, mediu ludic (de joc), în familie și în grădiniță. În instituțiile învățământului preșcolar începe practic instruirea matematică prin activități speciale. Aceasta continuă în școala primară, secundară, superioară. Treptat, prin învățare, se însușesc cunoștințe, priceperi, deprinderi, se formează și se dezvoltă capacități mentale de analiză, sinteză, comparație, generalizare, abstractizare, particularizare, strategii de raționament inductiv, deductiv, analogic. Achizițiile dobândite prin învățare favorizează instruirea la niveluri superioare. Gândirea matematică structurată, cultivată are un rol formativ-educativ deosebit întrucât modelează și eficientizează gândirea general-umană implicată în rezolvarea problemelor de toate genurile.

Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu
Departamentul de Pregătire a Personalului Didactic
Str. Calea Dumbrăvii, nr. 34 - Sibiu, Romania
E-mail: *dep.dppd@ulbsibiu.ro*